

دانشگاه اصفهان

معاونت آموزشی دانشگاه

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس

کارشناسی ارشد تاریخ گرایش مطالعات خلیج فارس

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

مصوب بیست و هشتمین جلسه شورای دانشگاه

مورخ ۹۴/۰۶/۲۹

۱ مشخصات کلی:

- عنوان رشته: تاریخ گرایش مطالعات خلیج فارس

- گرایش: دارد

- دوره تحصیلی کارشناسی ارشد

- بین رشته ای: تاریخ، علوم سیاسی و جغرافیا

- چند رشته ای (نام رشته‌ها)

- میزان همپوشانی رشته با سایر رشته‌های مشابه (تعداد واحد مشترک): ۱۰ درصد با رشته تاریخ و علوم سیاسی

- زمینه تخصصی دانشجوی برای ورود به رشته: تاریخ و علوم سیاسی

- امکان جذب دانشجوی خارجی: دارد

تبیین رشته و هدف آن

خلیج فارس یک آب گرفتگی و تمام آن فلات قاره و دنباله جلگه بین النهرین و جلگه های ایران است که طول آن از دهانه فاو تا بندرعباس ۱۳۷۵ کیلومتر و عرض آن میان ۱۸۵ تا ۳۳۳ کیلومتر و وسعت آن ۲۳۲ هزار کیلومتر مربع می باشد و بیشترین آب را از آبهای آزاد تنگه هرمز می گیرد. اهمیت خلیج فارس را می توان به شرح زیر بیان می باشد:

۱- موقعیت جغرافیایی و اکوسیستم ویژه طبیعی آن

۲- ارتباط محدود با آبهای آزاد جهان

۳- وجود بزرگترین مخازن انرژی (نفت و گاز) جهان

۴- اهمیت ژئوپولیتیکی آب راه حیاتی انرژی

۵- حضور قدرتهای جهانی در خلیج فارس و نقش آن در معادلات سیاسی دنیا

۶- بازار مصرف جوامع ساکن حاشیه خلیج فارس.

اهمیت خلیج فارس به گونه ای بوده است که بسیاری از جغرافی دانان و سیاحان یونانی ، رومی باعنوان از آن یاد کرده و جغرافی دانان اسلامی از آن با عنوان «بحر فارس» و «الخلیج الفارسی» از آن یاد کرده اند. *persicms sinus* بررسی تحولات سیاسی و اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی و نظامی خلیج فارس و کشورهای همجوار آن از پیچیدگی و دشواری خاصی برخوردار است زیرا این منطقه یکی از مناطق راهبردی دنیا محسوب می شود . که از قرن ها قبل شناخته شده و در طی دوران های تاریخی کانون حوادث و رویدادهای بسیاری بوده و محیط پیرامونی آن را نیز مناطق مهم و حادثه خیزی همچون بین النهرین ، فلات ایران و شبه جزیره عربستان در بر گرفته است .

بررسی تاریخ خلیج فارس در واقع به معنای مروری بر تاریخ تمدن های گذشته بین النهرین ، ایران ، شبه جزیره عربستان و آسیای صغیر است و از سوی دیگر به دلیل حضور چشمگیر و موثر استعمارگران در خلیج فارس باید آگاهی مختصری از تاریخ تحولات سیاسی کشورهای پرتغال ، انگلستان ، هلند ، فرانسه ، روسیه ، آمریکا را نیز بدان افزود . از این منظر می توان گفت که تاریخ خلیج فارس در واقع خلاصه رویدادهای مهم تاریخ بشری به ویژه در شرق نزدیک است که در سه دایره مهم مرکز تحولات محلی - منطقه ای و جهانی قابل جستجو است و تاثیر و تاثر این تحولات موجب شکل گیری دگرگونی های سیاسی و اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی خلیج فارس شده است. با همه اهمیتی که رویدادهای این منطقه در طول تاریخ ایران داشته است مطالعات خلیج فارس از یک سده پیش آغاز شده و تحقیقاتی در حوزه مباحث تاریخی این منطقه به رشته تحریر در آمده است ولی خلیج فارس شناسی در مراکز علمی و پژوهشی ایرانی به طور جامع و کامل کمتر مورد توجه قرار گرفته است ولی در مراکز مهم دانشگاهی غرب توجه به این موضوع گسترش یافته است که با اغراض و اهداف سیاسی اسعاری همراه بوده است. از این رو ضرورت تاسیس گرایش کارشناسی ارشد تاریخ مطالعات خلیج فارس در دانشگاهها روشن و آشکار می گردد، تا برای شناخت بهتر اهداف و دیدگاههای بیگانگان بتوان در زمینه مطالعات خلیج فارس آگاهی بیشتری پیدا کرد و گام های موثرتری در جهت هرچه بهتر در تبیین هویت ایرانی و تحولات این منطقه استراتژیک بتوان برداشت.

۱- توانمندی و مهارتهای دانش آموختگان رشته گرایش خلیج فارس

تواناییهای فارغ التحصیلان این رشته به قرار ذیل است ؛

۱-۲- ارائه مباحث دقیق علمی بر اساس محورهای دگرگونی های اجتماعی، سیاسی، اقتصاد و فرهنگی مطالعات خلیج فارس

۲-۲- تربیت محقق و پژوهشگر مباحث خلیج فارس شناسی

۳-۲- تربیت متخصص در حوزه موضوعات خلیج فارس شناسی برای تدریس در رشته های گوناگون.

۴-۲- تربیت مشاور توانمند برای تبیین راهبردهای مهندسی فرهنگی

۵-۲- تربیت پژوهشگر برای پاسخگویی به ابهامات پیرامون خلیج فارس و ارائه پاسخ های علمی مستند.

۲- میزان هماهنگی رشته با برنامه پنجساله و مأموریت های گروه آموزشی و دانشگاه .

بر اساس سیاست های کلی برنامه پنجم ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) به منظور تبیین جایگاه مطالعات خلیج فارس در جهت تقویت هویت ملی جوانان متناسب با اهداف انقلاب اسلامی در برنامه ریزی پنج ساله می باشد این رشته در هماهنگی کامل با برنامه می باشد و با سیاست های بند ۱ و ۴ فرهنگی و بند های ۷ و ۸ و ۹ علمی و بند ۴۲ امور سیاسی ، دفاعی و امنیتی برنامه پنجم توسعه کشور هماهنگی دارد.

بند ۱: تکمیل و اجرای طرح مهندسی فرهنگی کشور و تهیه پیوست فرهنگی برای طرح های مهم

بند ۴: مقابله با جریانات انحرافی در حوزه دین و زدودن خرافات و موهومات

بند ۷: تحول در نظام آموزش عالی

بند ۹: تحول و ارتقاء علوم انسانی

بند ۴۲: تقویت حضور و مشارکت مردم در عرصه های سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی و فرهنگی

۲- میزان هماهنگی با سند چشم انداز ۲۰ ساله، نقشه جامع علمی کشور و سند توسعه استان

میزان هماهنگی سند چشم انداز بیست ساله نقشه جامع علمی کشور و سند توسعه استان بنا به سند چشم انداز جامعه ایرانی در افق این چشم انداز چنین ویژگی هایی خواهد داشت. توسعه یافته ، متناسب با مقتضیات فرهنگی ، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی به اصول اخلاقی و ارزشهای اسلامی ملی و انقلابی با تاکید به مردم سالاری دینی ، عدالت اجتماعی ، آزادیهای مشروع ، حفظ کرامت و حقوق انسانها و بهره مند از امنیت اجتماعی و قضایی . برخورداری از دانش پیشرفته ، توانا در تولید علم و فناوری ، متکی به سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی و.... بدین سان پایه های علمی رشته مطالعات خلیج فارس در راستا و مسیر سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور ایجاد شده است .

۳- ضرورت ایجاد رشته برای پاسخگویی به نیازهای بازار کار منطقه ای و ملی.

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه تاریخ

دانش آموختگان این رشته با تسلط بر موضوعات خلیج فارس شناسی می توانند با تالیف مقالات و یا نوشتن فصلنامه ها و یا شرکت در گفتگوها و حضور در جلسات علمی به نحو احسن و شایسته و به طور مستدل و مستند از مباحث خلیج فارس دفاع نمایند و از جایگاه خلیج فارس در برابر آرایه های سیاسی و استعماری و اهداف سیاسی همسایگان حفاظت و حراست نمایند.

۴- وضعیت رشته در دانشگاه های منطقه، کشور و خارج از کشور.

این گرایش در دانشگاه های تهران، خلیج فارس بوشهر، شهید چمران اهواز وجود دارد و در دانشگاه های انگلستان، فرانسه، آلمان و کشورهای حاشیه خلیج فارس مشغول تحقیق و پژوهش هستند. مجموع واحدهای این دوره ۳۲ واحد به شرح جدول زیر می باشد. دانشجویان آموزش محور دروس خود را همانند دانشجویان آموزشی پژوهشی می گذرانند و بجای پایان نامه ۴-۲ واحد سمینار می گذرانند

دروس جبرانی برای دانشجویان غیر مرتبط به تشخیص گروه حداکثر از مقطع کارشناسی ارائه می گردد.

واحد	نام درس
۲	تاریخ نگاری و تحولات آن در ایران و جهان
۲	مبانی حکومت و ساختار قدرت در ایران
۴	تاریخ ایران در دوره ساسانیان
۴	تاریخ تحولات ایران در دوره صفویان

۱- جدول دروس اصلی مشترک

ردیف	نام درس	تعداد واحد
۱	روش شناسی تاریخ و تحلیل اسناد خلیج فارس	۲
۲	بررسی و نقد منابع مطالعات خلیج فارس	۲
۳	متون تاریخی خلیج فارس به زبان عربی	۲
۴	متون تاریخی خلیج فارس به زبان انگلیسی	۴
۵	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی با تکیه بر منطقه خلیج فارس	۲
	جمع	۱۲

۲- جدول دروس تخصصی گرایش مطالعات خلیج فارس

ردیف	نام درس	تعداد واحد
۱	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی خلیج فارس از آغاز تا صفویه	۲
۲	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی خلیج فارس از صفویه تا دوره قاجار	۲
۳	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی خلیج فارس در دوره قاجاریه	۲
۴	تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی خلیج فارس در دوره معاصر	۲
۵	تحولات اقتصادی خلیج فارس با تاکید بر نفت و گاز	۲
۶	ژئوپولیتیک منطقه خلیج فارس (سیاسی ، اقتصادی ، نظامی ، مذهبی)	۲
	جمع	۱۲
	پایان نامه	۴
	سمینار (آموزش محور)	۲

۳- جدول دروس اختیاری

ردیف	نام درس	تعداد واحد
۱	جغرافیای تاریخی و نقشه خوانی خلیج فارس	۲
۲	مناسبات ایران و کشورهای خلیج فارس از صفویه تا کنون با تکیه بر نقش قدرتهای جهانی	۲
۳	ساختار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای منطقه خلیج فارس	۲
۴	تاریخ تحولات دینی و مذهبی خلیج فارس از آغاز تاکنون	۲
۵	دگرگونی های اجتماعی منطقه خلیج فارس	۲
۶	تاریخ خلیج فارس در ایران باستان	۲
جمع		۱۲

* دانشجویان این رشته موظف هستند از دروس اختیاری از جدول بالا ۶ واحد اخذ نمایند.

دانشجو می تواند با پیشنهاد استاد راهنما و تایید کمیته تحصیلات تکمیلی حداکثر تا دو درس از سایر رشته ها و گرایش های مرتبط موجود در دانشگاه اخذ نماید

جدول تطبیق دروس جدید و قدیم کارشناسی ارشد گرایش تاریخ مطالعات خلیج فارس

ردیف	عنوان درس جدید	تعداد واحد	جمع	ساعت		ملاحظات
				نظری	عملی	
۱	بررسی و نقد منابع مطالعات خلیج فارس	۲	۳۴	۳۴	-	تغییر محتوا
۲	روش شناسی تاریخی و تحلیل اسناد خلیج فارس	۲	۳۴	۳۴	-	تغییر عنوان و محتوا
۳	متون تاریخی خلیج فارس به زبان عربی	۲	۳۴	۳۴	-	تغییر عنوان و محتوا
۴	متون تاریخی خلیج فارس به زبان انگلیسی	۲	۳۴	۳۴	-	تغییر عنوان و محتوا
۵	فرهنگ و تمدن اسلامی با تکیه بر منطقه خلیج فارس	۲	۳۴	۳۴	-	تغییر عنوان و محتوا
۶	جغرافیای تاریخی و سیاسی و نقشه خوانی خلیج فارس	۲	۳۴	۳۴	-	تغییر عنوان و محتوا
۷	تاریخ تحولات سیاسی - اجتماعی و اقتصادی خلیج فارس از آغاز تا صفویه	۲	۳۴	۳۴	-	تغییر عنوان و محتوا
۸	تاریخ تحولات سیاسی - اجتماعی و اقتصادی خلیج فارس از صفویه تا قاجار	۲	۳۴	۳۴	-	تغییر عنوان و محتوا

تغییر عنوان و محتوا	مناسبات ایران و کشورهای حاشیه خلیج فارس در ادوار تاریخی با تکیه بر دوران معاصر و نقش قدرتهای خارجی	-	۳۴	۳۴	۲	مناسبات ایران و کشورهای خلیج فارس از صفویه تا کنون با تکیه بر نقش قدرتهای جهانی	۹
تغییر عنوان و محتوا	تاریخ تحولات اقتصادی خلیج فارس با تکیه بر نقش نفت در دوران معاصر	-	۳۴	۳۴	۲	تاریخ تحولات اقتصادی خلیج فارس با تکیه بر نفت و گاز	۱۰
	درس جدید	-	۳۴	۳۴	۲	تاریخ تحولات سیاسی - اجتماعی و اقتصادی خلیج فارس در دوره معاصر	۱۱
	درس جدید	-	۳۴	۳۴	۲	ژئوپولتیک خلیج فارس	۱۲
تغییر عنوان و محتوا	حضور قدرتهای خارجی در خلیج فارس و مناسبات سیاسی و اقتصادی آنان با کشورهای منطقه	-	۳۴	۳۴	۲	ساختار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای منطقه خلیج فارس	۱۳
تغییر عنوان و محتوا	تاریخ تحولات سیاسی خلیج فارس از صفویه تا پایان قاجاریه	-	۳۴	۳۴	۲	تاریخ تحولات سیاسی اجتماعی و اقتصادی خلیج فارس در دوره قاجار	۱۴
	درس جدید	-	۳۴	۳۴	۲	تاریخ تحولات دینی و مذهبی خلیج فارس از آغاز تا کنون	۱۵
	درس جدید	-	۳۴	۳۴	۲	دگرگونی های اجتماعی منطقه خلیج فارس	۱۶

	درس جدید	-	۳۴	۳۴	۲	تاریخ خلیج فارس در ایران باستان	
		-	۱۲۰	۱۲۰	۴	پایان نامه	
		-	۷۲	۷۲	۲	سمینار	۱۵

*دانشجویان کارشناسی ارشد باید حداقل ۶ واحد از جدول دروس اختیاری بگذرانند.

روش شناسی تاریخی و تحلیل اسناد خلیج فارس

Historical methodology and analysis of the Pesian Gulph documents

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع واحد : اصلی مشترک	پیشنیاز :-

هدف درس: روش شناسی و تحقیق در مطالعات تاریخی و اسناد و مدارک خلیج فارس و شناسایی فرایند پژوهش علمی و

دانشگاهی در تاریخ

رئوس مطالب :

- تعاریف و اصطلاحات، سند و رابطه آن با تاریخ

- انواع سند

- ارزش اسناد آرشیوی

- پژوهش در اسناد

- ترکیبات اسناد

- سندخوانی ونحوه تحقیق در اسناد

- ماده تاریخ دانش سیاق و تمرین در اسناد مالی و اقتصادی

- روش شناسی و فلسفه علم تاریخ

- روش تحقیق در تاریخ با تکیه بر مطالعات خلیج فارس

- طرح تحقیق ، جایگاه ، اهمیت و اجزای آن

- انواع تحقیق

- مراحل تحقیق

- نقد منابع

- شیوه نگارش مقاله ، پایان نامه و گزارش علمی

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

منابع :

- استنفورد، م. (۱۳۸۲). درآمدی بر فلسفه تاریخ، ترجمه احمد گل محمدی، تهران: نشر نی.
 - اشرف، ش. (بی تا). با آرشیوهای جهان آشنا شویم، تهران: سازمان اسناد ملی ایران.
 - الو، ا. (۱۳۷۵). چگونه می توان یک پایان نامه تحصیلی نوشت (ترجمه غلام حسین معماریان). تهران: دانشگاه علم و صنعت.
 - بین، ر. ک. (۱۳۷۸). طرح تحقیق و روشهای مورد پژوهش (ترجمه هوشنگ نایینی). تهران: موسسه فرهنگی آینده پویان
 - خان محمدی، ع. ا. (۱۳۷۲). روش کار با اسناد خطی گنجینه اسناد تهران: بی نا.
 - خدایی عراقی، غ. ر. (۱۳۷۳). مقدمه ای بر شناخت اسناد آرشیوی. تهران: انتشارات سمت.
 - ساماران، ش. (۱۳۷۱). روشهای پژوهش در تاریخ (ترجمه ابوالقاسم بیگناه و دیگران). مشهد: آستان قدس رضوی.
 - قائم مقامی، ج. (۱۳۵۰). مقدمه ای بر شناخت اسناد تاریخی. تهران: انجمن آثار ملی.
 - مایل هروی، ن. (۱۳۶۹). نقد و تصحیح متون. مشهد: آستان قدس.
- Education, J. (1992). Archives of the Third worldDevelopment Archival Review. Paris: JANWS.
- Rogers, P. (1995). A. B. U. One day Seminar on the Audio – visual Archives, Philip. Tehran: sponsord by IRIB libraries and archives department.

بررسی و نقد منابع مطالعات خلیج فارس

The study and critique of sources of the Persian Gulph

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع واحد : اصلی مشترک	حل تمرین :-
	پیشنیاز :-

هدف درس: بررسی، تبیین و نقد منابع مطالعات خلیج فارس

رئوس مطالب :

- کلیات و اصطلاحات منبع شناسی
- منابع فتوح
- منابع تاریخ های محلی
- تاریخ های عمومی
- تاریخ های سلسله ای
- کتب جغرافیایی
- منابع مالی و اقتصادی
- رهنامه ها و کتب دریا نوردی
- منابع لاتین (انگلیسی)

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
-	-	+	-

منابع :

- آئینه وند، صادق .(۱۳۷۷). علم تاریخ در گستره تمدن اسلامی ، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- سجادی ، سید صادق و هادی عالم زاده .(۱۳۸۰). تاریخ نگاری در اسلام ، تهران : انتشارات سمت.

- By J.B.Kelly .(1968).Britian and the persion gulph 1795-1880., oxford university press. House London .
- Abdul Amir Amin .(1964). British Interests in The Persian gulph , Leiden: E.J.Brill.

متون تاریخی خلیج فارس به زبان عربی

The Arabic language, the reading of historical texts of Persian Gulph

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع واحد : اصلی مشترک	حل تمرین :-
	پیشنیاز :-

هدف درس : بررسی و شناخت متون تاریخی خلیج فارس به زبان عربی

رئوس مطالب :

- ترجمه و نقد بررسی ده متن به زبان عربی پیرامون خلیج فارس مانند الاخبار الطوال دینوری، تاریخ طبری

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

منابع :

- ابن حوقل ، ابوالقاسم. (۱۹۳۸). صورة الارض ، بیروت ، دارصار.
- دینوری، ابوحنیفه. (۲۰۰۰). اخبار الطوال، دمشق، مجلس العلی للعلوم.
- ابن خرداد به . (۱۹۶۷). المسالك و الممالک لیدن .
- ابن رسته. (۱۸۹۱). الاعلاق النفیسه لیدن.
- ابن ماجد، شیخ شهاب احمد. (۱۳۷۲). کتاب الفوائد فی اصول علم البحر و القواعد ، ترجمه احمد اقتداری، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی.
- طبری، محمد بن جریر. (۱۳۵۲). تاریخ طبری «تاریخ الرسل و الملوك»، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران، دوره ۱۶ جلدی.
- کحاله، عمر رضا (۱۹۴۵): جغرافیا شبه جزیره العرب (۲ ج) مطبعه الشرقی بدمشق.

متون تاریخی خلیج فارس به زبان انگلیسی

The English language, the reading of historical texts of Persian Gulph

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع واحد : اصلی مشترک	حل تمرین :-
	پیشنیاز :-

هدف درس : بررسی و شناخت متون تاریخی خلیج فارس به زبان انگلیسی

رئوس مطالب :

- ترجمه و نقد بررسی پنج متن به زبان انگلیسی پیرامون خلیج فارس مانند **Arnold Wilson**

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

منابع :

-Arnold Wilson(1928). The Persian Gulf, London.

-Captain George(1985) Bucks Memoir,"Descriptive of the Navigation of the Gulf of Persia",21 August 1829, Section on Gulf of Persia, in Bombay Selection of the Gulf, Vol.XXIV, London.

فرهنگ و تمدن اسلامی با تکیه بر منطقه خلیج فارس

The Islamic culture and civilization by emphasizing on the Persian Gulph area

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع واحد : اصلی مشترک	حل تمرین :-
	پیشنیاز :-

هدف درس: بررسی و شناخت فرهنگ و تمدن اسلام و ایران با تاکید بر منطقه خلیج فارس.

رئوس مطالب :

- بررسی مولفه های تولید علم در اسلام
- تبیین سازمان های آموزشی در ایران و جهان اسلام
- تبیین نهضت ترجمه به زبان عربی
- دریانوردی و کشتیرانی در سرزمین های اسلامی و خلیج فارس
- بررسی مکاتب جغرافیایی در تمدن اسلامی و مکتب سیراف
- بررسی مکتب دریانوردی سیراف و نگارش رهنامه ها
- بررسی علم ریاضی ، نجوم و فیزیک در تمدن اسلامی
- تبیین جایگاه مکاتب فلسفی در تمدن اسلامی
- بررسی مکتب علمی خوارج اباضیه در نزوی در عمان
- بررسی مکتب نحوی سیراف
- تبیین هنر و معماری اسلامی در جزایر و بنادر و خلیج فارس
- تبیین علل عقب ماندگی مسلمانان در صنایع و علوم
- بررسی نوسازی تمدن نوین اسلامی

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع:

- ابن خردادبه. (بی تا). المسالك و الممالک، بغداد، مکتبه المثنی.

- اصطخری ابواسحاق. (۱۹۲۷). المسالك و الممالک، لیدن، مطبعه بریل.
- ابن ماجد شیخ شهاب احمد. (۱۳۷۲). کتاب الفوائد فی اصول علم البحر و القواعد ، ترجمه احمد اقتداری، تهران: انجمن آثار و مفاخر فرهنگی.
- جان احمدی ، فاطمه. (۱۳۹۰). تاریخ تمدن فرهنگ اسلامی، قم: انتشارات معارف.
- سلیمان بن تاجر سیرافی، اخبار الصين و الهند. (۱۳۸۱). گردآوری و اضافات ابوزید حسن سیرافی، ترجمه حسین قره چانلو ، تهران: انتشارات اساطیر.
- حلبی ، علی اصغر. (۱۳۸۸). تاریخ تمدن اسلام ، تهران: نشر گستره.
- چلونگر، محمد علی و کثیری ، مسعود (۱۳۹۲) : تاریخ فرهنگ و تمدن اسلام و ایران (ویژه پزشکی)، اصفهان، دانشگاه علوم پزشکی.
- عباسی ، علی اکبر (۱۳۹۴): پویائی فرهنگ و تمدن در اسلام و ایران ، تهران؛ هزاره ققنوس.
- مقدسی ، احمد بن محمد ، (۱۳۶۱): احسن التقاسیم فی معرفه القالیم ، ترجمه علینقی منزوی ، تهران، نشر مولفان و مترجمان.
- نصر، سید حسین. (۱۳۹۲). علم و تمدن در اسلام، تهران: علمی و فرهنگی.
- ولایتی ، علی اکبر (۱۳۹۳): پویائی فرهنگ و تمدن در اسلام و ایران ، (۴ ج)، نشر معارف.

تاریخ تحولات سیاسی اجتماعی اقتصادی خلیج فارس از آغاز تا دوره صفویه

The Political, Social and economic history of the Persian Gulph from the start up to the Safavid era.

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع واحد : تخصصی گرایش	حل تمرین :-
	پیشنیاز :-

هدف درس: بررسی تحولات سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی خلیج فارس از آغاز تا دوره صفویه .

رئوس مطالب :

- تقسیم بندی ادواری تحولات سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی خلیج فارس در دوره های مختلف شامل :
- بررسی تحولات خلیج فارس پیش از اسلام
- خلیج فارس در دوره هخامنشیان (بررسی تطبیقی دو حوزه تجارت دریایی مدیترانه و خلیج فارس)
- خلیج فارس در دوره اشکانی (تاثیر تحولات سیاسی خلیج فارس بر حوزه اقیانوس هند و شرق دور)
- خلیج فارس در دوره ساسانی (تجارت دریایی و سهم آن در اقتصاد سیاسی دوره ساسانیان)
- خلیج فارس در دوران اسلامی
- خلیج فارس در دوره آل بویه
- خلیج فارس در دوره سلجوقیان
- خلیج فارس در دوره ملوک کیش ، اتابکان ، فارس
- خلیج فارس در دوره ایلخانان
- خلیج فارس در دوره ملوک هرمز ، سلغریان فارس
- توسعه قدرت اقتصادی خلیج فارس با جنوب شرقی آسیا
- تنش دریانوردی ایرانیان در تحولات خلیج فارس
- بررسی حمله پرتغالی ها و پیامدهای آن

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع :

- ابن بلخی.(۱۳۶۳). فارسنامه به تصحیح گای لسترنج تهران دنیای کتاب .
- ابن مسکویه.(۱۳۷۶). تجارب الامم ترجمه علی نقی منزوی تهران توس.
- رایین اسماعیل.(۲۵۳۶). دریانوردی ایرانیان بی نا.
- مدنی احمد.(۱۳۴۲). سمینار خلیج فارس ، وزارت امور خارجه .
- نشات صادق.(بی تا). تاریخ سیاسی خلیج فارس ، شرکت نبی کانون کتاب .

-A Yod fat –M. Abir.(1977). In the Direction of the Persian Gulf-the Soviet Union and the Persian Gulf. London.

-Arnold Wilson.(1928). The Persian Gulf, London.

-Captain George Bucks Memoir. (1985)."Descriptive of the Navigation of the Gulf of Persia",21 August 1829, Section on Gulf of Persia, in Bombay Selection of the Gulf, Vol.XXIV, London, 1985.

تاریخ تحولات سیاسی و اجتماعی اقتصادی خلیج فارس از صفویه تا قاجار

The Political, Social and economic history of the Persian Gulph from the Safavid era to the Qajars

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین :-
نوع واحد : تخصصی گرایش	پیشنیاز :-

هدف درس: بررسی تحولات سیاسی اجتماعی اقتصادی خلیج فارس از آغاز دوره صفویه تا قاجاریه

رئوس مطالب :

- خلیج فارس در دوره صفویه از شاه اسماعیل تا شاه عباس صفوی.
- شاه عباس و تجارت دریایی (مراکز بازرگانی دریایی در دوره شاه عباس ، جاده های پس کرانه ای مهم تجارت دریایی در اقتصاد سیاسی عصر شاه عباس ، شاه عباس و مسئله هرمز ، امام قلی خان و تجارت دریایی ، معاهدات و قراردادهای تجارت دریایی.
- از شاه عباس تا پایان صفویه : بررسی تحولات سیاسی ایران با تکیه بر تجارت دریایی و سیاست های اقتصادی جانشینان شاه عباس اول در منطقه پس کرانه ای خلیج فارس.
- خلیج فارس در دوره افشاریه : نیروی دریایی ایران ، توسعه قدرت دریایی به حوزه اقیانوس هند.
- تجارت و تبادلات اقتصادی ، نادر شاه و تشکیل نیروی دریایی.
- امامان مسقط و تجارت دریایی خلیج فارس.
- اوضاع سیاسی ، اقتصادی خلیج فارس در دوره زندیه.

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

منابع :

- اسدپور، حمید. (۱۳۸۷). تاریخ اقتصادی و سیاسی خلیج فارس در عصر افشاریه ، چاپ اول . تهران : موسسه توسعه علوم انسانی ایران.
- الهی همایون . (۱۳۷۰). خلیج فارس و مسائل آن ، تهران : توس.

- سیوری ، ر ؛ کلی ، ج.ب.(۱۳۷۷). خلیج فارس از دوران باستان تا اواخر قرن ۱۸ میلادی ، ترجمه حسن زنگنه . قم : نشر همسایه .
- ویلسون ، سرآرنولد.(۱۳۶۶). خلیج فارس ، ترجمه محمد سعیدی ، تهران: علمی و فرهنگی .
- هاولی ، دونالدو.(۱۳۷۷) . حسن زنگنه (مترجم) . دریای پارس و سرزمین های سواحل متصل (امارات متحده عربی کنونی) ؛ قم : موسسه فرهنگی همسایه .

-In the Direction of the Persian Gulf-the Soviet Union and .(1977). A Yod fat –M. Abir.

the Persian Gulf. Londo.

-Arnold Wilson.(1928). The Persian Gulf, London.

-Captain George Bucks Memoir.(1985)."Descriptive of the Navigation of the Gulf of Persia",21 August .(1829). Section on Gulf of Persia, in Bombay Selection of the Gulf, Vol.XXIV, London.

تاریخ تحولات سیاسی و اقتصادی خلیج فارس در دوره قاجار

The Political and economic history of the Persian Gulph during the Qajar era

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع واحد : تخصصی گرایش	حل تمرین:-
	پیشنیاز:-

هدف : بررسی و شناخت تاریخ سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی خلیج فارس در دوره قاجاریه
رئوس مطالب:

- خلیج فارس در دوره قاجاریه : مساله بحرین در روابط ایران و انگلیس ، مساله حاکمیت ایران بر جزایر خلیج فارس ، تحولات سیستم اداری کارگزاران ایرانی بنادر خلیج فارس
- سیاست جهانی در خلیج فارس و رقابت انگلیس و فرانسه - روسیه و آلمان
- سیاست نوین انگلیس در خلیج فارس
- کانونهای اصلی تجارت ایران در خلیج فارس- بندر بوشهر - بندر لنگه - بندر عباس
- قبایل و کشمکش های آنها در خلیج فارس - قبایل عمان - آل مذکور - قواسم
- بندر عباس و بازگشت تجارت آن در دوره قاجاریه
- آل سعود و وهابیت در خلیج فارس
- شکل گیری امیرنشینهای کویت و قطر
- اکتشافات نفتی

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع :

- استفان رای، گرمون؛(۱۳۷۸) زنگنه، حسن (مترجم) . چالش برای قدرت و ثروت در جنوب ایران از ۱۷۵۰ تا ۱۸۵۰ میلادی / ، بوشهر ، بوشهرشناسی.
- اسدی، بیژن(۱۳۷۵) . علائق و استراتژی ابرقدرت ها در خلیج فارس ۱۳۵۷-۱۳۶۸-تهران : دانشگاه شهیدبهشتی.
- دفتر مطالعات سیاسی و بین الملل . گزیده اسناد خلیج فارس ۱۳۲۰ هـ . ش تا ۱۳۴۰ هـ . ش (۱۹۶۱ - ۱۹۶۱) . - تهران : واحد نشر اسناد ، ۱۳۷۳.
- دفتر مطالعات سیاسی و بین الملل . گزیده اسناد خلیج فارس ۱۳۴۱ هـ . ش تا ۱۳۵۷ هـ . ش (۱۹۶۲ - ۱۹۷۸) . - تهران : واحد نشر اسناد ، ۱۳۷۴

- کرزن ، جرج .ن. (۱۳۶۲) ایران و قضیه ایران ، ترجمه ی وحید مازندرانی . تهران : انتشارات علمی و فرهنگی
- مجتهدزاده ، پیروز(۱۳۴۹) شیخ نشینهای خلیج فارس طی نامه .
- وثوقی ، م.ب. (۱۳۸۲) . تاریخ خلیج فارس و ممالک همجوار . تهران : سمت .
- ویلسون ، آ . (۱۳۶۲) . خلیج فارس، ترجمه محمد سعیدی . تهران : انتشارات علمی فرهنگی .
- یاحسینی، قاسم (۱۳۷۳)، پیشگامان مبارزه با بریتانیا در جنوب ایران، بوشهراداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان بوشهر.

تاریخ تحولات سیاسی - اجتماعی اقتصادی خلیج فارس در دوره معاصر

The Political, Social and economic history of the Persian Gulf during the Contemporary period

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع واحد : تخصصی گرایش	حل تمرین:-
	پیشیاز:-

هدف درس :شناخت تحولات سیاسی - اجتماعی -اقتصادی خلیج فارس در دوره معاصر با تکیه بر نقش قدرتهای منطقه ای و جهانی .

رئوس مطالب :

- جنگ جهانی اول و خلیج فارس و طرح تقسیم ایران
- خلیج فارس در دوره پهلوی اول - مذاکرات ایران و انگلیس بر سر مساله جزایر خلیج فارس - تقویت نیروی دریایی ایران و تشکیل ناوگان جنگی
- افول مسقط و تحولات عمان ، بحرین ، کویت ، قطر و عربستان در دوره پهلوی
- جنگ جهانی دوم و خلیج فارس و نقض بی طرفی ایران
- تغییر موازنه قدرت در خلیج فارس
- خروج انگلیس از خلیج فارس
- مساله بحرین - جزایر سه گانه
- جنبش ظفار
- تشکیل فدراسیون امارات عربی متحده
- آمریکا و خلیج فارس (دکترین نیکسون)
- شوروی و خلیج فارس (علایق - عقیدتی - جغرافیایی - اقتصادی)
- شورای همکاری خلیج فارس و نقش منطقه ای آن
- ایران - آمریکا - شوروی و شورای همکاری
- جنگ تحمیلی عراق بر علیه ایران و خلیج فارس
- بحران دوم خلیج فارس و نظم نوین جهانی
- حمله عراق به کویت و حمله متحدین و آمریکا به عراق

روش ارزیابی :

پروژه	آزمون نهایی	میان ترم	ارزشیابی مستمر
-	+	-	+

منابع :

-Abdul Amir Amin .(1964). **British Interests in The Persian gulf** , Leiden:
E.J.Brill.

- J.B.Kelly.(1968) . **Britian and the persion gulf 1795-1880**. oxford university press. House
London .

-J.H. Iliff.(1953). "persian and the Ancient World", in A.J. Arberry. **The Legacy of Persia**.
Oxford Clarendon Press.

تاریخ تحولات اقتصادی خلیج فارس با تکیه بر نفت و گاز

The economic developments of the Persian Gulf by emphasizing on Oil and gas

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین:-
نوع واحد : تخصصی گرایش	پیشنیاز : -

هدف درس : بررسی تاریخ تحولات اقتصادی خلیج فارس در ادوار مختلف و نقش جزایر و بنادر و حکومت‌های منطقه در تجارت خلیج فارس با تکیه بر تاثیر نفت و گاز در تحولات اقتصادی - سیاسی دوران کشورهای منطقه

رئوس مطالب :

- سیر تاریخی تجارت دریایی شرق و نقش خلیج فارس در مناسبات و تبادلات بازرگانی
- اکتشاف نفت و تاثیر آن در اقتصاد و بازرگانی کشورهای منطقه در سه دوره متمایز :
- از دیر باز تا عصر استعمار، بررسی تجارت کهن خلیج فارس با حوزه های همجوار اقیانوس هند و شرق دور
- عصر استعمار، تاثیر حضور استعمارگران بر اقتصاد خلیج فارس
- عصر اکتشافات، نگاهی به تاریخچه اکتشافات نفتی در نواحی پس کرانه ای خلیج فارس و فلات قاره ، بررسی قراردادهای نفتی کشورهای خلیج فارس با سایر دولت ها
- اهمیت نفت در درآمدهای ملی و اقتصادی کشورهای منطقه
- تاسیس سازمان اوپک در تحولات سیاسی و اقتصادی کشورهای خلیج فارس
- تبیین تاریخی حضور شرکتهای نفتی اروپایی و آمریکایی در خلیج فارس
- سیر تاریخی صادرات نفت کشورهای خلیج فارس و پیامد های آن
- سیر تاریخی شکل گیری پالایشگاههای کشورهای منطقه خلیج فارس
- تبیین تاریخی اکتشاف گاز و روند صادرات و پالایشگاههای آن
- سیر تاریخی انرژی های نوین در منطقه خلیج فارس .

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

منابع :

- اسدی ، بیژن.(۱۳۷۵) . علائق و استراتژی ابر قدرتها در خلیج فارس ۱۳۵۷-۱۳۶۸ . تهران : دانشگاه شهید بهشتی .
- استفان رای ، گرمون.(۱۳۷۸). زنگنه ، (حسن مترجم) . چالش برای قدرت و ثروت در جنوب ایران از ۱۷۵۰ تا ۱۸۵۰ میلادی / . - (قم) : همسایه ، (بوشهر) ، گروه صنعتی بوشهر .
- افشار سیستانی ، ایرج.(۱۳۷۲) . چابهار و دریایی پارس . - زاهدان : صدیقی .
- بندر میلادی.(۱۳۷۸). همسایه ، بوشهر : گروه صنعتی بوشهر.
- قامت ، جعفر .(۱۳۷۹). استراتژی آمریکا پس از جنگ سرد و حضور آن در خلیج فارس - پایان نامه دکترا ، دانشگاه آزاد اسلامی ، واحد تحقیقات ، دانشکده علوم انسانی ، گروه روابط بین الملل .
- قره گزلو ، عبد الحمید.(۱۳۷۴) . شناسنامه بنادر و جزایر خلیج فارس و دریای عمان (جلد چهارم) بوشهر تا آبدان ، تهران سازمان بنادر و کشتیرانی ، اداره کل مطالعات و تحقیقات.
- کریستال ، جیل.(۱۳۷۸). سلامی ، ناهید (مترجم) . نفت و سیاست در خلیج فارس : حکومتگران و بازرگانان در کویت و قطر . تهران : بنیاد مستضعفان و جانبازان ، موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران .
- مطهری زاده ، موسوی.(۱۳۷۸). جنبش ضد استعماری جنوب و آزادی خواهان کازرون ، تهران : نشر قو .
- موسوی ، میر طیب.(۱۳۷۴) . افزایش وابستگی غرب به نفت حوزه خلیج فارس بعد از ۱۹۹۹ ، پایان نامه دکتری ، دانشگاه آزاد اسلامی ، واحد علوم و تحقیقات ، دانشکده علوم انسانی ، گروه علوم سیاسی .
- هاوولی ، دونالدو.(۱۳۷۷). حسن (مترجم) . دریای پارس و سرزمین های سواحل متصل (امارات متحده عربی کنونی) . بوشهر : مرکز بوشهر شناسی ؛ قم : موسسه فرهنگی همسایه .
- یا حسینی ، قاسم .(۱۳۷۳). پیشگامان مبارزه با بریتانیا در جنوب ایران ، بوشهر : اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان بوشهر .

- Security in the Persian Gulf , 2: Sources of inter state (1981).Litwak, Robert

Conflict. London: The International Institute for Strategic studies, Gower.

- Ramazani, K. Rouhollah.(1972). The Persian Gulf Iran s Role, Charlottesville: University Press of Virginia.

-Ramazani, K. Rouhollah.(1979). The persian Gulf and the Strait of Hormuz, Sigt hoff & Noor dhoff.

-The Kingdom of Saudi Arabia, Relief Report ministry of Finance and National Economy.(1968).

-Kadduri, Majid.(1975). Major Middle Eastern Pproblems in International Low, Washington D.C. American Enterprise Institute for public policy Research.

ژئوپلتیک خلیج فارس

The geopolitics of the Persian Gulph

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع واحد : تخصصی گرایش	حل تمرین:-
	پیشنیاز : -

هدف درس: بررسی اهمیت راهبردی سیاسی و اقتصادی و مذهبی خلیج فارس

رئوس مطالب :

- جغرافیای خلیج فارس (طبیعی، انسانی و فرهنگی)
- نقش ژئوپلتیک و ژئواستراتژی خلیج فارس در خاور میانه
- موقعیت استراتژیک خلیج فارس
- جزایر خلیج فارس و مالکیت آنها
- تامین انرژی در خلیج فارس
- نقش تنگه هرمز در خلیج فارس
- مرزهای سیاسی در خلیج فارس
- فلات قاره در خلیج فارس
- بررسی تحولات فرهنگی و جنبش مذهبی در خلیج فارس

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع :

- حافظ نیا محمد رضا.(۱۳۷۱). خلیج فارس و نقش استراتژیک تنگه هرمز ، سازمان مطالعه و تدوین، تهران: سمت .
- مجتهد زاده پیروز.(۱۳۷۹). خلیج فارسکشورها و مرزها، انتشارات عطایی.
- مجتهد زاده پیروز.(۱۳۸۰).کشورها و مرزها در منطقه خلیج فارس، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی.
- مجتهد زاده پیروز.(۱۳۴۹). شیخ نشین های خلیج فارس، انتشارات عطایی.
- ودیعی کاظم.(۱۳۵۳). جغرافیای انسانی ایران، انتشارات دانشگاه تهران.

-Arnold T.wilson.(1928).The Persian gulf , London.

جغرافیای تاریخی سیاسی و نقشه خوانی خلیج فارس

The historical –Political geography and cartography of the Persian Gulph

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع واحد : اختیاری	حل تمرین :-
	پیشنیاز :-

هدف درس : شناخت و بررسی جغرافیای طبیعی و اقلیمی و سیاسی خلیج فارس و اهمیت بنادر و ارتباطات بازرگانی آن در ادوار مختلف تاریخی

رئوس مطالب :

- بررسی نام خلیج فارس در ادوار مختلف با تکیه بر منابع جغرافیای تاریخی و سیاسی
- نقشه خوانی کشورهای منطقه خلیج فارس
- جغرافیای تاریخی بنادر خلیج فارس و اقیانوس هند
- تحولات منطقه ای و جغرافیای خلیج فارس
- تحولات جهانی در حوزه مسائل جغرافیایی خلیج فارس
- بررسی توصیفی موقعیت جغرافیایی خلیج فارس در متون جغرافیایی و تاریخی معاصر
- بررسی مفاهیم تجارت دریایی و شناسایی میزان تاثیر زبان فارسی بر این مفاهیم و واژها
- بررسی مهاجرت اقوام و دگرگونی های قومی و نژادی در تحولات خلیج فارس و نواحی پس کرانه ای آن
- بررسی زبان و لهجه سنن اقوام مختلف ساکن در نواحی ساحلی و پس کرانه ای خلیج فارس
- بررسی تاثیر دگرگونی های قومی و نژادی بر تحولات اقتصادی و سیاسی منطقه

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

*این درس دارای گردش علمی می باشد و هزینه آن بر عهده دانشجویان است.

منابع :

- اطلس نقشه های تاریخی خلیج "چاپ ۱۹۹۶ شارجه

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه تاریخ

- ابن حوقلابوالقاسم محمد.(۱۳۶۶). سفرنامه (ایران در صوره الارض)، ترجمه و توضیح جعفر شعار، چاپ دوم، تهران: امیرکبیر.
- ابوالفداء.(۱۳۴۹). تقویم البلدان، ترجمه عبدالمحمد آیتی، تهران: بنیاد فرهنگ ایران.
- اصطخری، ابواسحق ابراهیم.(۱۳۶۸). مسالک و ممالک، اهتمام ایرج افشار، چاپ سوم، تهران: علمی و فرهنگی.
- اقبال، عباس.(۱۳۱۷). تاریخ اکتشافات جغرافیایی و علم جغرافیا. شرکت مطبوعات.
- الحسینی قمی، قاضی احمد بن شرف الدین.(۱۳۵۹،۱۳۶۳). خلاصه التواریخ، تصحیح احسان اشراقی، ج ۱ و ۲، تهران: دانشگاه تهران.
- "الشیخ محمد فخرالدین.(۱۹۲۵). مصور الجغرافی لاقالیم الارض الطبعیه و السیاسیه، انتشارات مکتبه الهلال بشارع الفجاله مصر.
- تکمیل همایون، ناصر.(۱۳۸۱). خلیج فارس. دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- جیهانی، ابوالقاسم بن احمد.(۱۳۶۸). اشکال العالم، ترجمه علی بن عبدالسلام کاتب، مقدمه و تعلیقات فیروز منصوری، مشهد: آستان قدس رضوی.
- جهانگشای خاقان.(۱۳۶۴). مقدمه و پیوست الله دتا مضطر، اسلام آباد: مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان.
- جنابدی، میرزا بیگ.(۱۳۷۸). روضه الصفویه، کوشش غلامرضا طباطبایی مجد، چاپ اول، تهران: بنیاد موقوفات محمود افشار.
- حافظ ابرو، شهاب الدین عبدالله خوافی.(۱۳۷۸). جغرافیای حافظ ابرو، مقدمه، تصحیح و تحقیق صادق سجادی، ج ۱، تهران، بنیان زیر نظر میراث مکتوب، ۱۳۷۵؛ ج ۲، تهران: آینه میراث.
- حدود العالم من المشرق الی المغرب (. ۱۳۶۲). کوشش منوچهر ستوده، تهران: طهوری.
- عبد المنعم ماجد، علی البنا.(۱۹۸۶). اطالس التاریخی للعالم الاسلامی فی العصور الوسطی " دار الفكر العربی، مکتبه القاہرہ الکبری.
- مصطفی کاتب چلبی.(۲۰۰۱). (۱۰۶۷ ۱۰۱۷-ه.ق). جهان‌نما تونس ۲۵۳ نقشه چاپ موسسه جهانی عرب پاریس و دانشگاه تونس .

- Khaled Al Ankary.(2001). Atlas of The Arabian Peninsula in Old European Maps (253 maps) Institute du Monde Arabe,Paris and Tunisia University

-Abdul Amir Amin.(1964). British Interests in The Persian gulf , Leiden: E.J.Brill,

- J.B.Kelly.(1968).Britian and the persion gulf 1795-1880., oxford university press. House London .

-J.H. Iliff.(1953)."persian and the Ancient World", in A.J. Arberrry. The Legacy of Persia. Oxford Clarendon Press

مناسبات ایران و کشورهای خلیج فارس از صفویه تا کنون با تکیه بر نقش قدرتهای جهانی

The relationship of Iran and the Persian Gulf countries from the Safavid period up to now (from the start to the contemporary era by emphasizing on the role of the great universal powers)

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
	حل تمرین:-
نوع واحد : اختیاری	پیشنیاز : -

هدف درس : شناخت و بررسی روابط ایران با کشورهای حاشیه خلیج فارس از صفویه تا دوران معاصر و تاثیر حضور قدرتهای جهانی در تحولات سیاسی - اقتصادی این منطقه

رئوس مطالب :

- بررسی سابقه روابط سیاسی - اقتصادی ایران با قبایل خلیج فارس از دوران باستان تا صفویان
- بررسی روابط ایران و شیخ نشینهای سواحل جنوبی خلیج فارس در دوران صفویه ، افشاریه و زندیه
- بررسی روابط ایران و عربستان سعودی و امیرنشینان عمان و مسقط و ... در دوران قاجار
- مطالعه و بررسی روابط ایران و کشورهای عربی سواحل خلیج فارس در دوران پهلوی اول و دوم
- روابط ایران با کشورهای عربستان - کویت - قطر - عمان - بحرین و امارات در عصر انقلاب اسلامی
- نقش استعمار بریتانیا در شکل گیری کشورهای خلیج فارس
- نقش و عملکرد استعمار جدید آمریکا در منطقه خلیج فارس
- نقش و عملکرد استعمار روسیه در منطقه خلیج فارس

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع :

- الهی، همایون.(۱۳۷۰). خلیج فارس و مسائل آن ، تهران: توس .
- امین ، عبدالامیر.(۱۳۷۰). منافع بریتانیا در خلیج فارس ترجمه علی رجیبی یزدی ، تهران:امیرکبیر .
- حائری عبد الهادی.(۱۳۶۷). نخستین رویارویی های اندیشه گران ایران با دورویه تمدن بور ژوازی غرب، تهران: امیرکبیر .

- فلسفی ، نصراله.(۱۳۱۶). تاریخ روابط ایران و اروپا در دوره صفویه تهران: ایران .
 - کحاله، عمر رضا (۱۹۴۵): جغرافیا شبه جزیره العرب (۲ ج) مطبعه الشرقی بدمشق.
 - ماله ، آلبر ، ایزاک ، ژول.(۱۳۴۵). تاریخ قرون جدید، ترجمه سید فخر الدین شادمان، تهران: ابن سینا .
 - ویلسون ، سرارنولد.(۱۳۶۶). خلیج فارس، ترجمه محمد سعیدی، تهران : علمی و فرهنگی .
- Abdul Amir Amin.(1964). British Interests in The Persian gulf , Leiden:
E.J.Brill,
-- J.B.Kelly.(1968).Britian and the persion gulf 1795-1880., oxford university press. House
London .
-J.H. Iliff.(1953)."persian and the Ancient World", in A.J. Arberry. The Legacy of Persia.
Oxford Clarendon Press.**

ساختار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای منطقه خلیج فارس

The structure of The Political, Social and economic countries of the Persian Gulph area

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع واحد : اختیاری	حل تمرین :-
	پیشنیاز : -

هدف درس : شناسایی کشورهای حوزه خلیج فارس با تکیه بر ساختار سیاسی - اجتماعی - اقتصادی و نظامی و تاثیر آنها بر منطقه

رئوس مطالب :

- بررسی ساختار سیاسی - اجتماعی - اقتصادی - نظامی عراق.
- بررسی ساختار سیاسی - اجتماعی - اقتصادی - نظامی کویت.
- بررسی ساختار سیاسی - اجتماعی - اقتصادی - نظامی عربستان سعودی.
- بررسی ساختار سیاسی - اجتماعی - اقتصادی - نظامی بحرین.
- شورای همکاری خلیج فارس و نقش منطقه ای آن.
- حضور قدرت های جهانی در کشورهای منطقه خلیج فارس.
- بررسی ساختار سیاسی - اجتماعی - اقتصادی - نظامی قطر.
- بررسی ساختار سیاسی - اجتماعی - اقتصادی - نظامی امارات عربی.
- بررسی ساختار سیاسی - اجتماعی - اقتصادی - نظامی عمان.
- حضور قدرت های جهانی در کشورهای منطقه خلیج فارس.
- بحران های خلیج فارس و نظم نوین جهانی.

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

منابع :

- اسدی ، بیژن.(۱۳۷۵) . علائق و استراتژی ابر قدرتها در خلیج فارس ۱۳۵۷-۱۳۶۸ . - تهران : دانشگاه شهید بهشتی.
- افشار سیستانی ، ایرج.(۱۳۷۶). نام دریای پارس و دریای مازندران و بندرها و جزیره های ایرانی سیستانی ، تهران : کشتیرانی و الفجر هشت .

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه تاریخ

- اقبال، عباس. (۱۳۸۴). مطالعاتی در باب بحرین و جزایر و سواحل خلیج فارس، چاپ اول. تهران: اساطیر.
- دفتر مطالعات سیاسی و بین الملل. (۱۳۷۳). گزیده اسناد خلیج فارس ۱۳۲۰ ه. ش تا ۱۳۴۰ ه. ش (۱۹۶۱ - ۱۹۴۱) تهران: واحد نشر اسناد.
- دفتر مطالعات سیاسی و بین الملل. (۱۳۷۴). گزیده اسناد خلیج فارس ۱۳۴۱ ه. ش تا ۱۳۵۷ ه. ش (۱۹۷۸ - ۱۹۶۲) . تهران، واحد نشر اسناد.
- کحاله، عمر رضا (۱۹۴۵): جغرافیا شبه جزیره العرب (۲ ج) مطبعه الشرقی بدمشق.
- قره گزلو، عبد الحمید. (۱۳۷۴). شناسنامه بنادر و جزایر خلیج فارس و دریای عمان (۴ ج) بوشهر تا آبدان، تهران سازمان بنادر و کشتیرانی، اداره کل مطالعات و تحقیقات.
- وزارت امور خارجه، واحد نشر اسناد. (۱۳۷۳). گزیده اسناد خلیج فارس، تهران: وزارت امور خارجه، موسسه چاپ و انتشارات.
- J.G. Lorimer. - "Gazetteer of the Persian Gulf ", Vol.IIB, Section on Qater, (1970). Calcutta, 1915 (Reprinted: London.
- Chubin, Shahram. (1982). Security in the Persian Gulf 4: The role of outside power, London: The International Institute For Strategic Studies.
- Geoffrey, Till. (1984). Maritime Strategy and the Nuchear Age, London: macmillan.

تاریخ تحولات دینی و مذهبی خلیج فارس از آغاز تاکنون

The history of religious developments in Persian Gulph from the beginning up to now

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : - حل تمرین:-
نوع واحد : اختیاری	پیشنیاز : -

هدف درس: تبیین دگرگونی های دینی و مذهبی کشورهای حوزه خلیج فارس از آغاز تاکنون

رئوس مطالب :

- تعاریف و اصطلاحات
- روش تحقیق در دگرگونی های فکری و فرهنگی
- تبیین تاریخ فرهنگ بنادر شمالی و جنوبی پیش از اسلام
- تبیین جایگاه پیروان یهودیت ، مسیحیت و زرتشتی و صائبین در بنادر و جزایر
- بررسی چگونگی ورود اسلام به بنادر
- تبیین موقعیت مذاهب فقهی و کلامی اهل سنت در بنادر و جزایر
- بررسی جایگاه پیروان تشیع ، اسماعیلیان و قرامطه در خلیج فارس
- بررسی موقعیت خوارج و اباضی ها در بنادر خلیج فارس و عمان
- بررسی موقعیت وهابیت در خلیج فارس
- بررسی وضعیت شکل گیری شیخیه و اخباریان در خلیج فارس
- بررسی وضعیت سلفی گری در منطقه خلیج فارس
- بررسی روند جریان صوفی گری در بنادر و جزایر خلیج فارس

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	-

منابع :

- ابن بطوطه.(۱۹۸۵). رحله، بیروت: دار بیروت.

- اقبال عباس (۱۳۸۴). مطالعاتی در باب بحرین و جزایر و سواحل خلیج فارس ، تهران: انتشارات اساطیر.
 - اقتداری احمد (۱۳۷۵). آثار شهرهای باستانی سواحل و جزایر خلیج فارس و دریای عمان ، تهران: انجمن آثار مفاخر فرهنگی..
 - اصطخری ابواسحاق فارسی (۱۹۲۷). المسالک و الممالک، لیدن، مطبعه بریل.
 - بختیاری حسن (۱۳۸۴). بررسی تاریخچه کاوش های بلستان شناسی بندر سیراف، مجموعه مقالات کنگره بین المللی سیراف، به اهتمام عبدالکریم مشایخی بوشهر: انتشارات بوشهر.
 - بلاذری احمد بن یحیی (۱۳۹۸). فتوح البلدان، تحقیق رضوان بیروت: دار الکتب العلمیه.
 - شبانکاره ای محمد بن علی (۱۳۶۲). مجمع الانساب ، تصحیح میر هاشم محدث، تهران : امیر کبیر.
 - شهرستانی (الممل و النحل
 - مدلونگ ، فرقه های اسلامی (۱۳۷۷). ترجمه ابوالقاسم سری، تهران: انتشارات اساطیر.
- Chubin, Shahram.(1982). Security in the Persian Gulf 4: The role of outside power, London: The International Institute For Strategic Studies.**
- Geoffrey, Till. (1984). Maritime Strategy and the Nuclear Age, London: macmillan**

دگرگونی های اجتماعی خلیج فارس

The social changes of the Persian Gulph

تعداد واحد : ۲	تعداد واحد عملی : -
نوع واحد : اختیاری	حل تمرین :-
	پیشنیاز : -

هدف درس: تبیین دگرگونی اجتماعی کشورهای حوزه خلیج فارس از آغاز تاکنون

رئوس مطالب :

- تعاریف و اصطلاحات
- عوامل ماندگاری هویت خلیج فارس
- بررسی شرایط اجتماعی در ادوار گوناگون
- کارگزاران تغییر و تداوم در خلیج فارس
- بررسی اقوام و جمعیت سواحل خلیج فارس
- ایرانیان
- اعراب
- هندوها
- حبشی ها
- مسئله دزدان دریایی
- محصولات، صنایع دستی، صادرات و واردات بنادر خلیج فارس
- تجارت بنادر خلیج فارس و راه های تجارت دریایی
- بررسی مسکن و بافت شهری بنادر
- لباس - خوراک مردم بنادر و جزایر
- آداب و رسوم و جشن ها و سوگواری مردم بنادر و جزایر
- تبیین جنبش های اجتماعی منطقه خلیج فارس
- طبقات اجتماعی در بنادر و جزایر
- سلامت و بهداشت
- جایگاه خانواده در بنادر و جزایر

روش ارزیابی :

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+		+	+

منابع :

- ابن بطوطه. (۱۹۸۵). رحله، بیروت: دار بیروت.
- اصطخری ابواسحاق فارسی. (۱۹۲۷). المسالک و الممالک، لیدن، مطبعه بریل.
- بلاذری احمد بن یحیی. (۱۳۹۸). فتوح البلدان، تحقیق رضوان، بیروت: دار الکتب العلمیه.
- ویلسون ، سرانولد. (۱۳۶۶). خلیج فارس ، ترجمه محمد سعیدی ، تهران: علمی و فرهنگی .

-Chubin, Shahram. (1982). Security in the Persian Gulf 4: The role of outside power, London:

The International Institute For Strategic Studies.

-Geoffrey, Till.(1984). Maritime Strategy and the Nuclear Age, London: macmillan,

تاریخ خلیج فارس در ایران باستان
History of Persian Gulf in Ancient Iran

تعداد واحد نظری	تعداد واحد عملی:-
نوع درس: اختیاری	حل تمرین:-
	پیشنیاز:-

هدف درس: بررسی و تحلیل سیر تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در خلیج فارس باستان

رئوس مطالب:

- ریخت شناسی و اقلیم شناسی خلیج فارس (بستر، آب و هوا، ویژگی اقلیمی در طول تاریخ باستان)
 - نام گذاری خلیج فارس و جایگاه آن در متون جغرافیایی و تاریخی باستانی
 - بررسی تاریخی حضور اقوام و تیره ها و نژادهای گوناگون در نواحی پس کرانه ای خلیج فارس و سهم آنان در تحولات سیاسی و اقتصادی منطقه
 - نقش مهاجرت اقوام در تحولات سیاسی و اقتصادی خلیج فارس و نواحی پس کرانه ای آن در دوره ایران باستان
 - تحولات مراکز سکونت گاهی در حاشیه خلیج فارس در دوره ایران باستان
 - جایگاه خلیج فارس در سیاست خارجی حکومت هادر دوره ایران باستان
 - دریانوردی در ایران باستان و جزایر و بنادر مهم خلیج فارس در ادوار تاریخی باستان
 - آثار و ابنیه باستانی باقی مانده در خلیج فارس باستان
- روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	+	+	+

منابع:

- گسنوفون، آناباسیس، ترجمه احمد بیرشک، نشر کتابسرا، تهران، ۱۳۸۰.
- پروکوپیوس، جنگ های ایران و روم، ترجمه محمد سعیدی، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران، ۱۳۸۴.

- کتیبه های بر جای مانده از عصر هخامنشی تا ساسانی.
- شهاب‌الدین ابو عبدالله یاقوت بن عبدالله الرومی یاقوت حموی، مجمع البلدان، ترجمه علینقی منزوی، تهران، سازمان میراث فرهنگی، ۱۳۸۰.
- ابن خردادبه، مسالک و ممالک، بیروت، الدار حیات التراث العربی، ۱۴۰۸.
- وصاف الخضره، عبدالله بنفضل الله، تجزیه الامصار مشهور به تاریخ وصاف، تحریر علیرضا حاجیان نژاد، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۸۸.
- حدود العالم من المشرق الی المغرب، ترجمه منوچهر ستوده، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۴۰.
- ابن بلخی، فارسنامه، شیراز، بنیاد فارس شناسی، ۱۳۷۴.
- بارتولد، واسیلی ولادیمیروویچ، جغرافیای تاریخی ایران، ترجمه خسرو سردادور، تهران، توس، ۱۳۰۸.
- عجم، محمد، نام خلیج فارس، نامی کهن تراز تاریخ، تهران، پارت، ۱۳۸۳.
- مجتهدزاده، پیروز، جغرافیای تاریخی خلیج فارس، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۵۴.
- مشکور، محمد جواد، نام خلیج فارس در طول تاریخ، تهران، وزارت اطلاعات و جهانگردی، ۱۳۵۵.
- دیودور سیسیلی، کتابخانه تاریخی، ترجمه حمید بیکس شورکایی و اسماعیل سنگاری، نشر جامی، تهران، ۱۳۸۴.
- استرابو، جغرافیای استرابو (سرزمین های تحت حمایت هخامنشیان)، موقوفات ایرج افشار، تهران، ۱۳۸۰.
- دینوری، اخبار الطوال، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، نشر نی، ۱۳۶۴.
- طبری، تاریخ طبری یا تاریخ الرسل والملوک، ترجمه ابوالقاسم پاینده، ۴ جلد، نشر اساطیر، تهران، ۱۳۶۲.
- مسعودی، مروج الذهب، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران، ۱۳۷۰.
- تاریخ ایران کمبریج، جلدهای ۱ تا ۳، ترجمه حسن انوشه، نشر امیرکبیر، تهران، ۱۳۷۶.
- عقیل، مصطفی، رقابت بین المللی در خلیج فارس، ترجمه یاسر قزوینی حائری، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۹۱.
- کازرونی، محمد ابراهیم، تاریخ بنادر و جزایر خلیج فارس، تصحیح منوچهر ستوده، تهران، موسسه فرهنگی جهانگیری، ۱۳۶۷.
- وثوقی، محمدباقر، تاریخ خلیج فارس و ممالک همجوار، تهران، سمت، ۱۳۸۴.
- Agathias Scholasticus, Agathias, 1975: *The Histories*, translated by J.D.C. Frendo.
- Ammianus Marcellinus, 1937-1939: *The Surviving Books of the History*, edited and translated by J.C. Rolfe, Cambridge, Massachusetts.
- Dio Cassius, 1969: *Dio's Roman History*, translated by E. Cary, Loeb Classical, Cambridge University Press.
- Potts, D.T., 1990: *The Arabian Gulf in Antiquity*, 2 vols., Oxford University Press, Oxford.
- Procopius, 1992: *History of the Wars*, translated by H.B. Dewing, Loeb Classical Library, Harvard University Press.
- *Šahrestānīha-ī Ērānšahr*, 2002: A Middle Persian Text on Late Antique Geography, Epic and History, Costa Mesa, translated by T. Daryaei.

- Sebeos, *The Armenian history attributed to Sebeos*, 1999: translated by R. W. Thomson with historical commentary by J. Howard-Johnston and assistance from T. Greenwood, Liverpool University Press, Liverpool.
- Strabon, 1989: *Géographie*, Texte établie et traduit par Raoul Baladié, Les Belles Lettres, Paris.
- Theophylact Simocatta, 1986: edited and translated by M. Whitby, Liverpool University Press.